

«فرهیختگان» بررسی کرد

معادن تخریب محیط زیست در گلستانک

ابوالقاسم رحمانی
دبیر گروه جامعه

آنقدر درگیری های جورواجور داریم که خبر تجمع حدود ۲۰۰ نفری اهالی یکی از روستاهای منطقه کجور را شنیده و ندیده باشیم. آنقدر مشغولیت داریم که اگر خبر اکتشاف و راه اندازی معادن سرب و روی در حوالی منطقه امن گلستانک و روستای ناصراباد را شنیده باشیم کسی به ما خرده ای نگیرد.

با این همه، مدتی است که از این منطقه بکر و حیات وحش حیوانات نادر و زیبا یعنی گلستانک اخبار خوبی به گوش نمی رسد. گویا سرمایه سالاران قصد راه اندازی و بهره برداری از یک معدن قدیمی سرب را در سر دارند، معدنی که هم در نزدیکی باغ های گیلاس و مرکبات اهالی منطقه واقع شده

است و هم حیات وحش بی نظیر این نقطه از کشور را متأثر می کند. منتها، جز اهالی و چند نفر از فعالان محیط زیست کسی خیلی نگران آنچه در این محل در حال اتفاق افتادن است، نیست. از مسئولان هم هنوز کسی موضع گیری خاصی نکرده، جز یکی که آن هم در ادامه گفته هایش را می خوانیم.

القصد اینکه چراغ خاموش و بدون توجه به خواسته اهالی و روستاییان، معدن در حال ایجاد و راه اندازی است و ما سعی می کنیم صدای مردمی باشیم که بعد از مدت ها با اتکا به توان و ظرفیت خود و منطقه به زندگی شان سامان داده اند و حالا بیم از بین رفتن اندوخته هایشان را دارند.

از لحاظ معیشتی و اقتصادی مشکلی در منطقه وجود ندارد

در رابطه با آنچه در این منطقه می گذرد و مواجهه اهالی با شرکت قدیر که گویا متولی و بهره بردار این معدن سرب است، ابتدا با حسین سینکایی از اهالی روستای ناصراباد که پیگیر ماجراهای پیش آمده است گفت و گویی انجام دادیم و او در این رابطه به فرهیختگان گفت: «من ابتدا پیشینه ای از روستا را بیان می کنم؛ اقتصاد روستای ناصراباد و دور روستای دیگر از طریق باغداری و کشاورزی و دامداری تامین می شود، به خصوص اهالی روستای ناصراباد. این روستا بعد از سال های متمادی توانسته جان بگیرد. همواره شاهد هستیم جوانان به دلایل عمدتاً اقتصادی از روستاها به شهرها کوچ می کنند ولی این روستا جزء معدود روستاهایی است در منطقه و حتی کشور که جوانان به روستا کوچ می کنند که آن هم به واسطه باغداری است که در روستا قوت گرفته است. از نظر معیشت و از لحاظ اشتغال در روستا مشکلی وجود ندارد و این یعنی وجود معدن به اقتصاد روستای ناصراباد

کمکی نمی کند. این از بعد اقتصادی ماجرا اما در بحث آلودگی باید بیان کنم هم محیط زیستی

و هم برای سلامت ساکنان منطقه و ساکنان منطقه شمال فعالیت این معدن ضرر دارد. معدن از گذشته آلودگی سربی داشته و از آلودگی سرب اطلاع دارید که به چه صورت است. این آلودگی دو نوع است که یکی آلودگی از گردوخاک و برای روستاییان است. باغات چسبیده به منطقه معدن است. این گردوخاک روی باغات تاثیر گذار است. این اولین آلودگی است که پیش می آید. یک سری از این آلودگی ها در آب هم ایجاد می شود که به آب های زیرزمینی راه می یابد و برای دام و طیور خطر آفرین است. درست است که در بالادست این اتفاق نمی افتد ولی در پایین دست هر روستایی که از آب زیرزمینی استفاده کند این مشکل را خواهد داشت. ساده انگاری است اگر بگوییم مشکلی نداریم. مسئولان در این خصوص آگاهی کامل دارند ولی موضوع را جدی نگرفته اند.»

با بازدید چندساعته می توان مشکلات گونه های حیوانی را فهمید؟

سینکایی در ارتباط با مسائل زیست محیطی و حیات وحش آن منطقه گفت: «در رابطه با بحث زیست بومی که آنجا وجود دارد و مشکلی که برای منطقه گلستانک که یکی از مناطق امن و بکر برای حیات وحش است ایجاد می شود، این است که برای این منطقه، فراموشی وجود ندارد چون زیستگاه چندین گونه است و فاصله هوایی تا منطقه معدن ۲-۳ کیلومتر است. ارتفاع بالای ۳ هزار کیلومتر است و قطعاً در زمستان گونه هایی در این ارتفاع نمی مانند و به پایین دست کوچ می کنند. روستای ناصراباد جزء اولین روستاهای پایین دست است. این معدن لبه جنگل پایین دستی است که این گونه ها در آنجا گذر زمستانی دارند. من جایی شنیدم که مدیرکل حفاظت محیط زیست عزیز ما بیان کرد که بازدید کردم و مشکلی ندیدم. مگر می شود در بازدید ۱۰ دقیقه ای یا یک ساعته مشکلات گونه های حیوانی را ببینید؟ اگر این طور است چرا ما آنجا شیفت های ۲۴ ساعته بازدید و کنترل حفاظت محیط زیست را داریم؟ اگر این گونه ها وجود ندارند چرا اسم منطقه را منطقه امن گلستانک گذاشتیم؟ ما در حال ثبت منطقه گلستانک یا منطقه پارک ملی هستیم. این معدن مانع این کارها خواهد شد.»

اکتشاف به معنی آغاز به کار معدن است

او در ادامه گفت: «مسئولان معدن الان اذعان دارند ما می خواهیم اکتشاف کنیم و اگر اکتشافی بخواهد صورت گیرد چرا راه دسترسی به آنجا را دارید؟ حداقل ۶۰۰-۵۰۰ متر راه به آنجا زده شده است. می گویند تعمیر راه گذشته انجام می شود، در حالی که در گذشته راهی در آنجا وجود نداشته است. سال ۱۳۳۴ معدن تاسیس شده و فعالیت آنجانی نداشته است. راهی برای این معدن ایجاد نشده است و نهایتاً ۴۰-۳۰ متر راه بوده است. گفته شده بازسازی راه قبلی خواهد بود، در صورتی که برای اکتشاف راهی نیاز نیست. دوستان اذعان دارند فقط بحث اکتشاف است. اگر اکتشاف شود و دارای معادنی باشد که سوددهی داشته باشد، مگر می شود از آن گذشت؟ این چه دلیل و برهانی است که برای آرام کردن مردم روستا استفاده می کنند؟ اگر اکتشاف شود قطعاً بعداً برداشت صورت می گیرد. مردم منطقه نیازی به بودن معدن نمی بینند و اگر این چنین بود زودتر خودشان اقدام می کردند. یک معدن هم در روستا وجود ندارد بلکه حداقل ۴-۵ معدن مختلف در جاهای مختلف روستا وجود دارد. متأسفانه دوستان ساده انگاری می کنند و چشم خود را روی این موضوعات بسته اند. امیدوارم مسئولان این موضوعات را ببینند و بدانند مردم روستای ناصراباد راضی نیستند که این معدن به بهره برداری برسد. در حال حاضر ما یک تیم حقوقی ایزنی می کنیم تا بحث حقوقی این ماجرا را پیگیری کنند. اگر الان اظهار نظر کنیم قدری زود است، ولی چند روز گذشته با بخشدار و مسئولان محیط زیست و منابع طبیعی بچه های شورای روستا جلسه ای داشتیم. این موضوعاتی که الان خدمت شما بیان کردم از سوی مسئولان به مردم بازگو شده که فقط فاز اکتشاف است. نگرانی از این بابت رفع نشده است. از شرکت خواستند به مردم روستا توضیح دهند که کار خاصی صورت نمی گیرد ولی توضیحات کافی نیست. این شرکت در بحث معدن فعال است و در چند روستا اعم از روستای کمرین در همین حوالی فعالیت کرده اند. اتفاقات ناخوشایندی هم در روستای کمرین افتاده است.»

معادن کاوی در مناطق بکر و حفاظت شده

بعد از سینکایی با دانیال توحدی از فعالان محیط زیستی که پیگیر ماجرای معدن سرب در منطقه گلستانک است هم گفت و گویی انجام دادیم، او نیز در این رابطه به فرهیختگان گفت: «حما می دانید که کمتر از ۷ درصد مناطق حفاظت شده در ایران داریم. این مناطق به دلیل ویلاسازی هایی که اطراف آن شده و معدن کاوی های صورت گرفته، آسیب پذیرتر شده اند یعنی منابع آنها در خطر قرار گرفته است و آسیب پذیر شدند. یکی از این مناطق که خیلی این روزها مورد بحث است و تلاش می کنیم این اتفاق در آنجا رخ ندهد، منطقه امن گلستانک است که این منطقه سه ورودی اصلی دارد؛ یکی حد فاصل مرزن آباد و چالوس است، یک ورودی از پل زنگوله در داخل جاده چالوس به سمت تهران است که وارد زادگاه نیا یوشیج می شود، آنجا روستایی به نام کمرین دارد که ورودی دوم گلستانک است و ورودی سوم جاده رویان است یعنی از شهر رویان یک جاده جنگلی است که منتهی به این منطقه می شود. در این سه شاهراه اصلی معدن کاوی بسیار فراوان است، معادن شن و ماسه که خیلی زیاد است ولی معادن سرب و روی تعداد کمتری دارند ولی خطر خیلی بیشتر است. یک شرکت در روستای کمرین مشغول به فعالیت شد ولی اهالی معترض شدند و اعتراض محلی شکل گرفت و جلوی ادامه فعالیت معدن را محلی های روستا گرفتند. همین شرکت در بقیه نقاط حاشیه دور گلستانک شروع به فعالیت کرده است. یکی از جاهایی که اخیراً وارد شده و می خواهد به پهنانه فاز اکتشاف جاده ای را باز کند در روستای ناصراباد است. روستای ناصراباد در واقع روستایی است که از لحاظ معیشتی همانند بقیه روستاهای بخش کجور که ۷۳ روستا دارد، در وضعیت به سامانی نیستند ولی روستای ناصراباد هم

به خاطر موقعیت هم جنس خاک و هم منابع آبی مردمان آن روستا توانستند اقتصاد روستا را بر پایه دامداری و باغداری بنا کنند. روستای ناصراباد بهترین میوه ها را دارد، خوشمزه ترین و درشت ترین گیلاس ها برای این روستاست که الان بحث صادرات آن هم مطرح شده است. میوه های پاییزی اعم از سیب، گلابی، زردآلو، هلو و... دارد و جوانان روستا به عشق اینکه توانستند مسیر کسب و کاری را در روستا راه اندازی کنند، به روستای ناصراباد برگشتند و به نوعی یکی از روستاهای پر جمعیت شده است و جوانانی که به نوشهر و چالوس رفته بودند الان به روستا برگشته اند و فعالیت می کنند. ضمن اینکه در بحث گردشگری هم کار و اقدامگاهی راه اندازی کردند. شرکت مذکور آنجا سعی می کند فاز اکتشاف را راه اندازی کند. الان یک جاده ای در حاشیه روستای ناصراباد است و منتهی به زیستگاه زمستان گذر حیات وحش می شود. مادامی که در منطقه امن گلستانک، در بالادست ها برف می بارد گونه های حیات وحش پایین می آیند، چون جاهایی که برف می بارد ارتفاعش حدود ۶-۷ متر است و حتی جاهایی که اصطلاحاً باد می وزد ارتفاع برف به ۱۲-۱۰ متر می رسد. کلاً منطقه مسدود می شود و جاهایی که حیات وحش می رود همین بالادست روستای ناصراباد است. این معدن هم از قبل از انقلاب آنجا احداث شده و در مقطعی کار می کرد و دوباره متروک شده است. دقیقاً در همان محدوده معدن و در اطراف معدن گله های شوکا و مارال را به چشم دیدیم و فیلم هایش موجود است و آثار پلنگ و خرس قهوه ای دیده شده که نشان می دهد حیات وحش در آنجا تردد دارد. همه اینها یعنی مادر ارتباط با یک منبع ملی و منطقه بکر صحبت می کنیم.»

اعتراض ۲۰۰ نفری اهالی روستای ناصراباد

توحدی ادامه داد: «کنکته دیگری که وجود دارد غیر از بحث گلستانک که منطقه ای است که باید حفاظت شود، چون چیزی از تنوع زیستی ما باقی نمانده است، چیزی از پوشش گیاهی باقی نمانده است، از جنگل های هیرکانی با قدمت چند هزار ساله چیزی باقی نمانده است، این است که فعالیت معدن منجر می شود که فاضلاب وارد محیط زیست شود، ضمن اینکه نمونه معدن این شرکت در روستای کمرین موجود است و فیلم آن را هم اخیراً منتشر کردیم و واکنش مردم جالب بود و باعث شد برای همه یادآور شود که این معدن چه بلایی بر سر روستای کمرین و طبیعت آنجا و مردمان آنجا آورد. اهالی روستای ناصراباد تجمع داشتند، حدود ۲۰۰ نفر جمعیت معترض جمع شده بودند. (البته چون بحث کرنا هم بود سعی شد شلوغ نشود و مساله خاصی ایجاد نشود، همه چیز تحت کنترل بوده و تصاویر تجمع هم موجود است) مطالبه اهالی واضح است و می گویند معیشت ما الان پایدار شده است و باغ و میوه و دام را داریم و دست ما در جیب خودمان است، نه سرب می خواهیم و نه غبار معدن را می خواهیم و نه شیرابه که وارد رودخانه این منطقه شود. ما در کنار این رودخانه آب می نوشیم، به این اندازه سطح سلامت بالایی دارد. حیات وحش و مردم هم از آب این رودخانه استفاده می کنند. آب این رودخانه از عمق جنگل های هیرکانی رد می شود و به رودخانه اصلی چالوس می ریزد و از آنجا به دریا می ریزد. حالا با ایجاد این معادن چه بلایی بر سر این آب و طبیعت خواهد آمد؟»

تصمیم گیری در سطح ملی انجام شده است!

اگر یادتان باشد در ابتدای گزارش نوشتیم که یکی از مسئولان نسبت به این ماجرا واکنش نشان داد. حسینعلی ابراهیمی کارنامی، مدیرکل حفاظت محیط زیست استان مازندران در ارتباط با نگرانی مردم منطقه نسبت به ایجاد معدن سرب گفت: «این معدن سرب و روی هیچ ارتباطی به گلستانک ندارد و گلستانک، بالادست آن واقع شده است. این معدن در سال ۱۳۳۴ پروانه اکتشاف و سال ۱۳۳۵ پروانه بهره برداری داشته و مسبقاً به سابقه است و تبصره ۳ ماده ۲۴ قانون معادن اجازه داده در رابطه با صدور مجوز فعال سازی معادن مسبقاً به سابقه و متروکه اداره کل محیط زیست و سازمان صمت تصمیم بگیرند که ما در استان نتوانستیم نتیجه بگیریم. سرتانجام، تصمیم گیری در سطح ملی انجام شد و به صدور مجوز پی جویی انجامید. این معدن سرب و روی، یک معدن متروکه است که قبلاً به صورت زیرزمینی از آن بهره برداری می شد و حالا به موجب قانون فعال سازی معادن متروکه برای آن مجوز پی جویی صادر شده است. در صورتی که به این نتیجه برسند که این معدن ذخیره کافی و صرفه اقتصادی دارد باید درخواست اخذ مجوز بهره برداری کنند که مستلزم ارائه ارزیابی اثرات محیط زیستی است. مجوز صادر شده صرفاً برای بهسازی جاده موجود است و به نظر نمی رسد نیازی به افزایش طول آن باشد؛ آن هم تا سه برابر! همکارانم در اداره محیط زیست نوشهر تشخیص دادند که پیمانکاران در اصلاح و بهسازی جاده دسترسی به معدن از مجوز صادر شده برای فعالیت شان تخطی کرده اند. به همین دلیل از ادامه فعالیت آنها ممانعت شده است. هیچ معدن کاوی حق ورود به گلستانک را ندارد خیال دوستداران محیط زیست در مورد گلستانک آسوده باشد.»

ما از واکنش مسئول محیط زیست تعجب کردیم

توحدی در ارتباط با واکنش مدیرکل حفاظت از محیط زیست استان مازندران نسبت به معدن کاوی صورت گرفته در این منطقه گفت: «اولین ناراحتی که برای ما ایجاد می شود این است که شخصی که مدیریت محیط زیست استان را برعهده دارد، چرا در جبهه طبیعت و گلستانک نیست؟ چرا موضوع را طوری عنوان می کند که مساله ای وجود ندارد و هر کسی یک چیزی می گوید و بزرگنمایی می شود و عده ای هم سیاه نمایی می کنند؟ ما از این موضوع ناراحت هستیم چون این کوچک شمردن یک فاجعه است. اصلاً به هیچ وجه قابل هضم نیست، چه از لحاظ کارشناسی های که میزان تخریب معادن را بررسی کردند و چه از لحاظ دوستانی که علاقه مند به بحث حیات وحش بودند و به چشم دیدن چقدر آسیب وارد شده است. از طرفی هم سلامت محلی ها، حفاظت از منطقه محلی ها در میان است. موضوعی که الان ایجاد شده برای ما هم جای تعجب دارد که آقای کارنامی بیشتر موضوع معدن را اهمیت می دهد تا بخواهد طبیعت و گلستانک را مورد توجه قرار دهد. فرقی نمی کند این معدن در مرکز گلستانک باشد یا در عمق حیات وحش باشد یا ۱۰ کیلومتر دورتر باشد. پیامدهای این معدن هم در بلندمدت و هم در کوتاه مدت جبران ناپذیر است. من گزارشی از رودخانه چالوس دارم که حجم آبی که از رودخانه چالوس وارد دریای خزر می شود مطلقاً شیرابه است. شیرابه های بسیار خطرناک همین معادن و صناعی است که در حاشیه رودخانه یا مناطق مرتفع فعالیت می کنند. آن میزان آلودگی وارد دریای خزر می شود، آن میزان از آلودگی که دریای خزر را مریض می کند و مردمی که از این دریا تغذیه می کنند آسیب هایی می بینند که جبران ناپذیر است. مساله این نیست که موقعیت جغرافیایی معدن کجاست و آیا در حاشیه گلستانک یا در داخل گلستانک یا ۱۰ کیلومتر دورتر است. با پیامدهای این فعالیت ها می خواهد چه کند؟ نمونه بارز فعالیت این شرکت در روستای کمرین موجود است. آن معدن وحشتناک تر است چون معدن تونلی نیست، رویان است، فیلترها کار نمی کند و پسماند معدن وارد رودخانه می شود و این رودخانه هم منتهی به دریا می شود. اظهارات هر شخصی که سنگ معدن را به سینه می زند غیر قابل قبول است. به هیچ نحو نمی توان این موضوع را فهمید که برای چه این دفاع انجام می شود.»

معادن کاوی در این منطقه برابر با نابودی آن است

این فعال محیط زیست در تایید سخنان مردم بومی منطقه گفت: «مردمان منطقه مشکل معیشتی ندارند، یک زمانی می گوئیم مردم مشکل معیشتی دارند و قرار است این معدن کمک به معیشت مردم کند ولی در اینجا این امر وجود ندارد. رویکرد حفاظت دارد که این هم وجود ندارد. برای منطقه و مردمان این منطقه حضور این معدن چه نفعی دارد؟ برای طبیعت آن منطقه حضور این معدن چه نفعی دارد؟ نفع این امر چیست جز اینکه در مقطعی از این بهره برداری شود و این شرکت و اشخاص دیگر که با این شرکت مشغول به فعالیت هستند، سودی ببرند و باز ۴۰-۳۰ سال این معدن متروک شود و تنها آثار تخریب باقی بماند. بیشتر فعالیتی که اخیراً بابت این موضوع انجام شده، این است که سعی کردیم در جایگاه ابزار رسانه ای باشیم و بتوانیم اخبار را منتشر کنیم. کار دیگری از دست ما بر نمی آید چون محلی نیستیم و فقط دل بسته این منطقه هستیم و نمی خواهیم به این منطقه آسیبی وارد شود، چون آسیب هایی که قبلاً به این منطقه وارد شده را دیده ایم و هیچ وقت جبران نشده و به حال عادی بازنگشته است. فقط می خواهیم این اتفاق آنجا رخ ندهد و همین منطقه گلستانک و روستاهای اطراف که مردم آنجا توانستند خود را جمع کنند، بماند. مثلاً کارلادشت را دیده اید که قطعه قطعه شده و هیچ چیزی از این منطقه باقی نمانده است. این جزء مناطقی بوده که مردم تلاش کردند بر اساس ظرفیت منابع خود فعالیت کنند. هم محلی ها هم ما و هم دوستانی که در حوزه عکاسی از حیات وحش کار می کنند، هیچ یک چشم امیدی به این مدیران و مسئولان ندارند. فقط بحث محلی ها مطرح است. جامعه محلی روستای ناصراباد نسبت به فعالیت معدن معترض هستند. مطالبه گری که می کنند به جاست و نمی خواهند در منطقه آب واجداتی معدنی احداث شود چون معدن ریزگرد دارد، استانداردهای صنایع در این مملکت رعایت نمی شود، همه می دانیم شیرابه ها وارد رودخانه و دریا می شود، همه می دانیم در دشت ها نشست می کند. این امر واضحی است و نمی توان گفت اتفاق جدیدی است. مردمان روستای ناصراباد نسبت به این موضوع معترض هستند. مردم ما با تماس گرفته و ما اطلاعی از این معدن نداریم. تنها توانایی ما این بود که اطلاع رسانی انجام دهیم. یک سری مدارکی که برای ما فرستادند و بررسی کردیم نشان داد که معدن مجوزهای کافی و کامل ندارد یعنی همین الان اگر بخواهد فعالیتی انجام دهد

غیرقانونی است ولی الان با فزای اکتشاف کار می کند. با فاز اکتشاف می خواهد شروع به فعالیت کند و الان هم می گوید ما هیچ بهره برداری نداریم. حرف ما این است که نمی خواهیم اکتشافی هم صورت گیرد. محلی ها نمی خواهند، کارشناسان و متخصصان حیات وحش نمی خواهند حتی اکتشاف صورت گیرد چون اکتشاف به معنای باز کردن جاده به طول ۴ کیلومتر است و این میزان قطع شدن و ریشه کن شدن بخش عظیمی از پوشش گیاهی را دربردارد. ضمن اینکه وقتی اتفاق بدتر و هولناک بعد از اکتشاف صورت می گیرد، این است که بهره برداری می شود، منطقه و چندین کیلومتر اطراف آن هم آب و هم خاک و هم هوا آلوده می شود و به خاطر صداهایی که دارد و تردد ماشین آلات سنگین زیستگاه زمستان گذر حیات وحش متزوی می شود و حیات وحش برای اینکه بخواهد آبشخورها و چراگاه های خود را تامین کند، در منطقه نمی تواند انجام دهد و در نتیجه زیستگاه خود را تغییر می دهند. تغییر زیستگاه به معنای تلفات بسیار زیاد است چون دوباره حیات وحش باید جایی را بتواند پیدا کند که آب و غذای کافی برای خوردن داشته باشد، چون منطقه محدود است، حیات وحش تلف می شود. منطقه امن گلستانک یک منطقه محدود است.»